

Дитюк Олег Анатолійович,

студент другого курсу магістратури юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Новосад Анастасія Сергіївна,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СПРОЩЕНЕ ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Судова реформа набрала невпинних обертів і після закінчення першого етапу, результатом якого є формуванням нового Верховного суду, почався другий етап. Президент всіляко сприяє реорганізації судової системи, своїми указами ліквідує, реорганізовує та створює нові суди. Результатом цього багато фахівців в галузі права можуть отримати посаду судді чи помічника судді пройшовши антикорупційну перевірку. Не обійшла судова реформа, звичайно, й застарілі нормативно-правові акти. З 15.12.2017 р. набрав чинності Закон України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів». ЦПК, як й інші процесуальні кодекси, містить чимало помітних нових процесуальних інструментів та правил, які заслуговують на увагу з точки зору практичного застосування. Однією з таких новацій є здійснення цивільного судочинства за правилами спрощеного позовного провадження.

Відповідно до ч.4 ст. 19 ЦПК спрощене позовне провадження призначене для розгляду малозначних справ, справ, що виникають з трудових відносин, справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи. Так, відповідно до ст. 275 ЦПК, суд розглядає справи у порядку спрощеного позовного провадження протягом розумного строку, але не більше шістдесяті днів з дня відкриття провадження у справі. Відповідно до ч.1 ст. 274 ЦПК у порядку спрощеного позовного провадження розглядаються справи: 1) малозначні справи; 2) що виникають з трудових відносин. Дані справи розглядаються в порядку спрощеного провадження в імперативному порядку [1].

Слід зауважити, що термін «малозначні справи» потрібно розуміти як правову категорію, яка закріплена законодавцем і яку не потрібно розглядати з точки зору значення чи оцінки справи сторонами чи судом.

Відповідно до ч.6 ст.19 ЦПК малозначними справами є: 1) справи, у яких ціна позову не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб (на 1 січня 2018 р. — 176 200 грн.); 2) справи незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ, які підлягають розгляду лише за правилами загального позовного провадження, та справ, ціна позову в яких перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб (на 1 січня 2018 р. — 881 тис. грн). Кодексом також визначена ще одна категорія справ, які можуть бути розглянуті в порядку спрощеного провадження. Відповідно до ч.2 ст.274 ЦПК: «У порядку спрощеного позовного провадження може бути розглянута будь-яка справа, віднесена до юрисдикції суду, за винятком справ, зазначених у частині четвертій цієї статті». Фактично законодавець використовує диспозитивний принцип віднесення судом справ до категорії малозначних [2].

На стадії вирішення питання про відкриття справи суддя повинен вирішити питання щодо малозначності або чи є підстави визнати її такою. Якщо справа є малозначною згідно закону то визнавати її такою немає необхідності, достатньо буде в ухвалі констатувати ознаку малозначності справи, з огляду на закон, та відкрити провадження в малозначній справі для її розгляду в порядку спрощеного позовного провадження. Також суд, за клопотанням сторони може визнати справу малозначною, яка в законі прямо не визначена, але законом не заборонена для розгляду в порядку спрощеного позовного провадження та має інші ознаки малозначності. Як вже було зазначено, суд

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ЦИВІЛЬНОГО, ТРУДОВОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

користується диспозитивним принципом віднесення справи до категорії малозначних якщо позивач доведе що такі ознаки в справі є. Відповідно до самого визначення позовного спрощеного провадження до нього не діють правила про подання відповідачем заперечень проти розгляду такого провадження. Також ЦПК дозволяє позивачу скористатися перевагами спрощеного позовного провадження шляхом подання клопотання про розгляд судом будь-якої справи в порядку спрощеного позовного провадження, якщо наведені аргументи суд оцінює як такі, що відповідають критерію малозначності то далі у процесуальному порядку питають думку відповідача з приводу проведення розгляду справи в спрощеному провадженні. В результаті суддя, зваживши аргументи позивача «за» і заперечення відповідача «проти», вирішує клопотання позивача по суті [2].

Результати розгляду цивільних справ у спрощеному порядку виражаються в судовому рішенні особливої форми. Тобто, до нього процесуальним законом передбачені окремі вимоги, які відрізняються від загальних вимог до рішень суду в позовному провадженні настільки – наскільки це впливає із природи та функціональності спрощених проваджень (наприклад, вимоги до судового наказу передбачені в ст. 103 ЦПК України). Особливість судового рішення може полягати у: вимогах до змісту (у тому числі назві судового рішення), форми, правилах набуття судовим рішенням законної сили. Прикладом може послужити випадок, коли строк набрання законної сили та початок відліку строку на оскарження судового рішення ставиться в залежність від отримання його стороною [3].

Отже, не завжди віднесення справи до малозначної є приводом для розгляду її шляхом спрощеного позовного провадження, що є позитивним моментом, адже спрощене позовне провадження має ряд переваг над звичайним позовним провадженням. В Конституцію України 26 січня 2016 року були внесені зміни щодо наділення адвокатів виключним правом на представництво в судах. Точилися дискусії, виявилось багато незадоволених такими радикальними змінами. В сухому залишку маємо те, що з 2019 року тільки адвокати матимуть право представляти громадян у судах, але крім малозначних справ. Ось тут і можна скористатися можливостями спрощеного позовного провадження. Також, безперечно, швидкість розгляду є привабливою умовою.

Не менш цікавою умовою є те, що рішення судів у малозначних справах не підлягають оскарженню в касаційному порядку, хоча інші справи які розглянуті в порядку спрощеного позовного провадження таки підлягають касаційному оскарженню. Нехтування правом оскарження здаються виправданими, зважаючи на цілі запровадження спрощеного провадження.

Не можна сказати що розгляд справ в порядку спрощеного позовного провадження є панацеєю від затягування справ, монополії адвокатів та інших вад національного судочинства, які тягнуться ще з років відокремлення України від СРСР, але голі цифри можуть підтвердити очікування оптимістів щодо популяризації такого виду провадження серед громадян. За заданими параметрами пошуку в ЄДРСР за контекстом «відкрити в порядку спрощеного провадження» серед ухвал, постановлених судами першої інстанції у порядку цивільного судочинства, станом на 29 жовтня 2018 року в Реєстрі налічувалося 323759 таких ухвал.

Проаналізувавши ознаки спрощеного позовного провадження та та їх змістового наповнення а також такого поняття як малозначні справи, можна дійти до висновку, що запровадження у новому цивільному процесуальному законодавстві такої категорії, як малозначні справи не є «обмеженням доступу громадян до правосуддя», а навпаки - спроба пришвидшити вирішення певної категорії справ, здешевлення «послуг» суду та подолання правового конфлікту. Спрощене провадження як особлива форма розгляду спору наділене низкою якісно нових ознак які виділяють його з поміж інших форм.

Бібліографічні посилання:

1. Цивільний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2004 № 40-41, 42. Ст.492. - URL <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
2. Спрощене провадження як новела Цивільного процесуального кодексу України [Електронний ресурс] /Шевердін Максим / URL: [https:// sud.ua/ru/news/blog/114146-sproschene-provadhennya-yak-novela-tsilivnogo-protsesualnogo-kodeksu-ukrayini](https://sud.ua/ru/news/blog/114146-sproschene-provadhennya-yak-novela-tsilivnogo-protsesualnogo-kodeksu-ukrayini).
3. Спрощене провадження як модель цивільного судочинства / О. Ю. Зуб / Проблеми законності. 2015. Вип. 131. С. 62-70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2015_131_9.